

JAN KAMENÍK

22. 3. 1898 - 3. 5. 1974

*„Vnější život náš je jako nekonečná jednotvárná ulice
špatně osvětlená a člověk má jen tolik světla, kolik si
ho umí rozsvítit v sobě sám.“*

(Z dopisu Ludmily Maceškové příbuzným)

Jan Kameník je mužský pseudonym básnířky a prozaičky Ludmily Maceškové, autorky meditativní poezie, inspirované křesťanskou mystikou španělských světců sv. Terezie z Avily a sv. Jana z Kříže, ale i vlastní duchovně mystickou zkušeností.

Narodila se 22. března 1898 v Liberci jako Ludmila Poprová. Spolu s rodiči se záhy přestěhovala do Pardubic; zde absolvovala dívčí reálné gymnázium maturitou roku 1918. Po úspěšné zkoušce na Akademii výtvarných umění v Praze dva roky navštěvovala školu profesora Jakuba Obrovského, pak přešla do speciálky profesora Maxe Švabinského. Kvůli prvnímu manželství studia nedokončila a r. 1921 školu opustila. O devět let později nešťastné manželství skončilo rozvodem. Tento zlom pro ni znamenal začátek těžkého prodírání se životem. Konec nevydařeného druhého manželství o dvacet let později ji pak uvrhl nejen do osamění, ale i do chudoby a strádání. Těžkosti v životě Ludmily Maceškové však způsobily vnitřní prohlubování a duchovní růst. Výjimečná duchovní dispozice, která patrně byla na překážku prostému štěstí, ji skrze utrpení přivedla na práh života stále niternějšího, na hladinu, z níž začalo pozvolna růst její básnické dílo.

Po léta se živila jako kreslířka pro ženské časopisy, jako úřednice i jako švadlena. V letech 1928-30 začala do ženských časopisů psát i články a krátká zamyšlení. Malovat přestala navždy. Začala psát verše a vzdělávat se soukromou četbou. Od r. 1943 už psala vyhraněnou poezii, která byla přijata i redaktorem Tvaru Bedřichem Fučíkem v nakladatelství J. R. Vilímka. Zde vyšla Maceškové r. 1944 první básnická

sbírka *Okna s anděly*. Kritikou byla kladně přijata, brzy byla rozebrána a ještě téhož roku následovalo i druhé vydání této sbírky.

Druhá kniha veršů s názvem *Neviditelný let*, krásně ilustrovaná Ludmilou Jiřincovou, dopadla hůř. Knížka měla vyjít na sklonku roku 1947, ale ke čtenáři se již prakticky nedostala. Politickými intrikami byl její tisk pozdržován a hned po únorovém převratu byly ještě nerozřezané archy přes Sběrné suroviny dány do stoupy. *Neviditelný let* vyšel tedy pro veřejnost poprvé až roku 1995. Zkáze uniklo jen několik exemplářů, na důkaz, že tu znovu bylo zabráněno, aby byl Jan Kameník pojat do českého duchovního života jako jedinečná hodnota.

V r. 1948 bylo rovněž na příkaz vyšších míst zastaveno studování Kameníkovy divadelní hry *Jak se David stal Králem* v olomouckém divadle J. Stibora. Divadelní kritik a dramaturg Karel Kraus r. 1971 Ludmile Maceškové napsal: „*Prožil jsem při čtení Vašeho díla ne jeden okamžik téměř slavnostní - myslím tím chvíle, kdy člověk pocítí myšlenku, slovo, obraz v jakési původní, téměř přírodní síle, tedy ryzí, přesný a prostý. Ne nápad a technický důmysl, ale myslivá a věřící osobnost, ne hladký dialog a zápletka, ale zápas o výraz a duchovní drama.*“

Vnitřní růst básnířky, svírané občanskou perzekucí, však pokračoval. V rukopisné, knižně už nevydané sbírce *Zápisky v noci*, která původně obsahovala básně z let 1952-60 (vyšla jako samizdat r. 1978 v rozšířeném znění), jsou verše plné obrany proti bezduchosti a nicotě. Některé básně jsou věnovány mučeným a umučeným básníkům.

Teprve po více než dvaceti letech mohla umlčená básnířka vydat v severočeském nakladatelství Dialog za redakce Josefa Jedličky knížku básní *Pubertální henochoch*, která rovněž Jedličkovou zásluhou vyšla v emigrantském nakladatelství v Mnichově. Tato sbírka je tím, co naznačuje její podtitul: „*Stopami na cestě duchovního dospívání*“.

Zároveň se sbírkou *Zápisky v noci* vznikala i sbírka *Malá suita pro flétnu*, formálně strohé sonety, v nichž uposlechla výzvy Jana Zahradníčka, kterou si už před lety dala jako motto do záhlaví své první sbírky: „*Jen se odpoutej a zřekni, budeš plout jako hloubkou leknín!*“ Praví se tu: „*sochařem je-li hlína, hozena v ticho přehromné*“, jak potom ještě vystihnout a popsat tyto básně jinak než výrokem sv. Terezy: „*Jejich*

láska není ještě taková, aby z ní pozbyli rozumu“ - což je i titul jednoho ze sonetů. Ludmila Macešková napsala i sbírku ***Učitelka hudby*** a filozoficko-náboženské texty ***Paralipomena***.

V její literární pozůstalosti se zachovala také řada překladů z francouzštiny. Tyto překlady svědčí o jejím talentu i o jejím bytostném naladění. Největší místo v její překladové tvorbě zaujímají verše Paula Valéryho. Z jeho díla přeložila sbírku ***Album starých veršů*** a tři rozsáhlejší básně ze sbírky ***Kouzla***, soubor veršů z ***Narcissa*** a především ***Mladou Parku***, jejíž přetlumočení bylo motivováno silným vnitřním prožitkem a přesným pochopením. Byla si tehdy vědoma, že tyto verše překládá pro sebe - v té době už vyšly mistrné překlady Josefa Palivce. Dále se věnovala překladu díla Jeana Cocteaua. Tento francouzský básník ji zaujal dramatem ***Pekelná mechanika*** s oidipovskou tematikou, které přeložila roku 1958, cyklem ***Anděl Heurtebis*** a drobnějšími básněmi z Díla 1925-27. Vedle překladů se rovněž dochovala nevelká korespondence s Ivanem Divišem a Bedřichem Fučíkem.

Poselství díla Jana Kameníka je právě dnes potřebné a užitečné pro člověka, který, smýkán povrchností a zesvětštěním všeho, co tvoří podstatu existence, hledá osobní hlubinu bezpečí a tichý pokyn, jak by se znovu mohl stát celistvou osobností sám pro sebe i ve vztahu k druhému člověku, světu a Kosmu.